

10

FAKTI PAR BĒĢLIEM

Bēgļu, patvēruma meklētāju un piespiedu pārvietošanas temats pēdējo gadu laikā ir kļuvis par aktuālu jautājumu politiskās un publiskās diskusijās. Neraugoties uz plašo rezonansi, šo tematu apvij mīti un ļoti bieži arī faktu trūkums. UNHCR, ANO Bēgļu aģentūra, piedāvā 10 svarīgus faktus par bēgļiem, lai veicinātu uz faktiem balstītas diskusijas.

1 1% pasaules iedzīvotāju ir piespiedu kārtā pārvietoti

Cilvēku piespiedu pārvietošanās globālā mērogā ir sasniegusi jaunas virsotnes, konfliktiem kļūstot ilgstošākiem un to pamatcēloņiem – sarežģītākiem. 2019.gada nogalē vajāšanas, konfliktu, vardarbības un cilvēktiesību pārkāpumu dēļ piespiedu kārtā bija pārvietoti 79,5 miljoni cilvēku. Pēdējā desmitgadē šis skaits ir gandrīz dubultojies, kas nozīmē, ka pašlaik katrs deviņdesmit septītais cilvēks pasaulē ir bijis spiests pamest mājas.

Avots: UNHCR Global Trends 2019

2 2/3 bēgļu ir tikai no 5 izcelsmes valstīm

Kopumā vairāk nekā divas trešdaļas jeb 68% no visiem bēgļiem pasaulē ir tikai no piecām izcelsmes valstīm. Lielākā daļa (6,6 miljoni) joprojām ir no Sīrijas, tiem seko bēgļi no Venecuēlas (3,7 miljoni), Afganistānas (2,7 miljoni), Dienvidsudānas (2,2 miljoni) un Mjanmas (1,1 miljoni).

Avots: UNHCR Global Trends 2019

3 3 no 4 bēgļiem uzturas savas izcelsmes valsts kaimiņvalstīs

73% bēgļu ir uzņēmušas valstis, kuras robežojas ar viņu izcelsmes valstīm. To vidū ir dažas no pasaulē nabadzīgākajām un vismazāk attīstītajām valstīm. Turklāt lielākā daļa piespiedu kārtā pārvietoto personu (80%) dzīvo valstīs, kurās akūti pietrūkst pārtikas un uzturs ir nepilnvērtīgs, un daudzas ir pakļautas arī klimata pārmaiņu radītajiem riskiem. Tikai 17% no bēgļiem visā pasaulē mitinās valstīs ar augstu ienākumu līmeni.

Avots: UNHCR Global Trends 2019

4 Miljoniem iedzīvotāju ir piespiedu kārtā pārvietoti savas valsts robežās

26 miljoni bēgļu ir pametuši savu valsti, savukārt 45,7 miljoni iedzīvotāju, bēgot no mājām, ir piespiedu kārtā pārvietoti iekšzemē. Neraugoties uz to, ka šie cilvēki nav šķērsojuši savas valsts robežas, nereti viņu vajadzības pēc aizsardzības un humānās palīdzības ir līdzīgas bēgļu vajadzībām. Visvairāk iekšzemē piespiedu kārtā pārvietoto cilvēku ir Kolumbijā, Sīrijā un Kongo Demokrātiskajā Republikā.

Avots: UNHCR Global Trends 2019

5

Būtiski samazinājies to cilvēku skaits, kuri ierodas Eiropā

Ir būtiski samazinājies to bēgļu un migrantu skaits, kuri ierodas Eiropā, šķērsojot Vidusjūru. 2019.gadā Eiropā ieradās kopumā 123 700 cilvēku, salīdzinot ar aptuveni 1 miljonu 2015.gadā. Viņu vidū visvairāk cilvēku bija no Afganistānas, Sīrijas un Marokas. Tiek lēsts, ka 2019.gadā, mēģinot šķērsot Vidusjūru, dzīvību zaudēja 1336 cilvēki.

Avots: UNHCR factsheet 'Refugee and migrant Arrivals to Europe' 2019

6

3 no 4 bēgļiem pārcieš ietilgušu krīzi

Tiek lēsts, ka 77% jeb gandrīz 16 miljoni pasaules bēgļu ir ilgstoši piespiedu kārtā pārvietoti. 2019.gada beigās bija reģistrēta 51 ietilgusi krīze pasaulē, un to ietekmē vismaz 25 000 bēgļu piecus gadus pēc kārtas uzturējās vienā uzņēmējvalstī. Afganistānā krīze ilgst jau piekto gadu desmitu, tādējādi veicinot piespiedu pārvietošanos.

Avots: UNHCR Global Trends 2019

7

Pārcelšanās nav nodrošināta vairāk nekā 95% gadījumu

Tā kā neaizsargāto bēgļu skaits pieaug, pārcelšanās vietu nodrošināšana ir īpaši svarīga. UNHCR paredz, ka 2020.gadā pārcelšanās ir nepieciešama 1,4 miljoniem bēgļu, jo viņi nevar saņemt pienācīgu aizsardzību savā pašreizējā izmitināšanas valstī. Vienlaikus 2019.gadā tikai 107 800 bēgļu tika pārcelti uz 26 valstīm.

Avots: UNHCR Global Trends 2019, UNHCR Global Resettlement Needs 2020

8

40% no pasaulē piespiedu kārtā pārvietotajiem iedzīvotājiem ir bērni

Tiek lēsts, ka visā pasaulē 30–34 miljoni bērnu un jauniešu, kas nav sasnieguši 18 gadu vecumu, ir bijuši spiesti pamest mājas. Dažās piespiedu pārvietošanas krīzēs, piemēram, Afganistānā, Kongo Demokrātiskajā Republikā un Burkinafaso, līdz 60% no piespiedu kārtā pārvietoto iedzīvotāju skaita ir bērni. 2019.gadā vismaz 153 300 bērnu tika reģistrēti kā nepavadīti vai šķirti no ģimenes, turklāt šādi bērni ir pakļauti augstam vardarbības riskam.

Avots: UNHCR Global Trends 2019

9

Lielākā daļa bēgļu dzīvo pilsētvidē, nevis nometnēs

Vairāk nekā puse piespiedu kārtā pārvietoto cilvēku pasaulē dzīvo pilsētās un citās urbanizētās teritorijās. Piemēram, 90% Sīrijas bēgļu un vairums Venecuēlas valstspiederīgo ir izmitināti pilsētvidē, kur viņiem bieži ir ļoti grūti nodrošināt sev iztiku. Lai gan nometnes ir paredzētas tikai kā pagaidu risinājums ārkārtas situācijās, tomēr daudzi bēgļi visā pasaulē pavada pat desmitiem gadu pagaidu nometnēs, jo trūkst alternatīvu risinājumu.

Avots: UNHCR Global Trends 2019

10

Patvēruma lūgšana nav noziegums

Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas 14.pantā ir noteikts, ka tiem, kuri zaudējuši savas izcelsmes valsts aizsardzību, ir tiesības lūgt patvērumu citā valstī. Ženēvas konvencija par bēgļu statusu ir pirmais starptautiskais dokuments, kurš deklarācijas ideālus pārveidoja par juridiski saistošiem pienākumiem. Tādējādi patvēruma lūgšana nav noziegums pat tad, ja persona valstī ir ieradusies neregulētā veidā.

Avots: Vispārējā cilvēktiesību deklarācija